

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 29 februari 1924 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om indragning av kommunikationsdepartementet.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 223, hava herrar *Lindgren* och *Pettersson* i Stäringe hemställt, »att riksdagen ville för sin del besluta,

att lagen om statsdepartementen av den 19 juni 1919 skall fr. o. m. 1 juli 1924 på det sätt ändras, att orden '*kommunikationsdepartementet*': ärenden rörande samfärdsanstalter och allmänna arbeten utgå samt att orden '*handelsdepartementet*': ärenden rörande handel, industri och sjöfart, ändras till '*handels- och kommunikationsdepartementet*': ärenden rörande handel, industri, sjöfart, andra samfärdsanstalter och allmänna arbeten, samt

att denna ändring skall träda i kraft den dag n. v. innehavaren av departementschefsposten inom kommunikationsdepartementet därifrån avgår.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Den nu gällande departementsindelningen grundar sig, som bekant, på den lagstiftning i ämnet, som genomfördes vid 1919 års riksdag och trädde i kraft den 1 juli 1920. Denna lagstiftning kom till stånd på grundval av en ingående undersökning av olika möjligheter för en ändamålsenlig organisation av statsdepartementen och innebär, bl. a. i avseende å inrättandet av ett särskilt departement för handel, industri och sjöfart, förverkligandet av önskemål, som vid flera föregående tillfällen kommit till uttryck från riksdagens sida. Då den nuvarande organisationen varit i verksamhet blott under några få år, under vilka dessutom i många hänseenden abnorma förhållanden varit rådande, torde verkningarna av densamma ännu icke med säkerhet kunna överblickas. De skäl, som i motionen anförts, utgöra i varje fall enligt utskottets mening icke tillräcklig grund för ett ståndpunktstagande till den ifrågasatta förändringen. — Enligt vad utskottet inhämtat, är för övrigt spørsmålet om möjligheten att genomföra ändringar i gällande departementsorganisation under övervägande i den kommitté, som enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har att avgiva förslag angående åtgärder för vinnande av besparingar i statsförvaltningen.

På nu anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 februari 1924.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, von Geijer, Strömberg, Thulin, Ljunggren, Reuterskiöld*, Dahl, Lyberg*, N. S. Norling*, Stendahl*, Johan Bergman, Sävström*, Engberg*, Vennerström*, K. A. Westman, Gustafson i Kasenberg, Karlsson i Vadstena, Sehlin*, Pehrsson i Göteborg och Janson i Kungsör.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Reuterskiöld*, som anförde:

»Utskottet har med 16 röster mot 4 ej blott avstyrkt förevarande motion utan också avslagit inom utskottet väckt förslag ang. skrivelse i anledning av motionen om utredning rörande lämpligare fördelning av ärendena mellan departementen i syfte att minska dessas antal och särskilt med fäst avseende å möjligheten att förena handels- och kommunikationsdepartementen. Att en sådan förening kan vara både möjlig och önskvärd, har utskottet icke bestritt, utan skjutit i förgrunden det alltid användbara skälet att man ännu saknar tillräcklig erfarenhet av den nuvarande ordningens verkningar — ett skäl, som knappast har högre dignitet än svepskäl.

Motionens motivering är ej blott fullt bärande utan därutöver av den art, att det därpå grundade yrkandet i längden icke kan avvisas. När frågan faller i år, faller den framåt, och den måste förr eller senare lösas i den av motionärerna antydda riktningen, såvida över huvud ett handelsdepartement skall kunna med fog behållas.

Utskottet saknar heller icke erfarenhet om nuvarande ordnings verkningar. Protokollsgranskningen talar för vart år ett allt tydligare språk, som visar, att antalet och beskaffenheten av de två här avsedda departementens *administrativa* mål ingalunda kräver två departement, utan mer än väl kunde motivera sammanslagning av de två till ett departement. Det är givet, att vid sidan av dessa mål finnas ett antal *politiska* mål — ordet taget i vidsträckt mening — särskilt inom handelsdepartementet, vilka antingen icke alls synas i protokollen eller där förekomma endast vid det formella slutavgörandet. Men för dessa kräves ingalunda den personal, som fordras för de förstnämnda ärendena. Och det kan

knappast antagas, att om dessa politiska ärenden inom de nuvarande två departementen handlades av ett enda statsråd och en enda statssekreterare, vare sig målen skulle bli sämre handlagda eller de båda ämbetsmännen över hövan ansträngda utan snarare tvärtom.

Att bibehålla för många departement, statsråd och statssekreterare är ej blott dålig ekonomi, utan försvårar en verkligt god administration och en god rekrytering. Och något särskilt stort behov ur allmänt politisk synpunkt att alltid hava just 12 statsråd torde ej föreligga; snarare borde nybildning av regering, när sådan ifrågakommer, gå lättare, ju mindre antalet är av regeringsmedlemmar.

Oavsett detta, föreligger en avgjord fara för departementens förvandling till centrala verk, om de ha för litet att sköta i fråga om det, som är deras närmaste och egentligaste uppgift, liksom det ock förefinnes en ej mindre fara för överorganisation och formalisering, om ett departement, såsom hittills kommunikationsdepartementet, knappast blir annat eller mera än bekräftelseorgan för allt, som kommunikationsverken och byggnadsmyndigheterna icke vilja taga på eget ansvar.

Utskottet har emellertid, efter att hava erfarit att den s. k. besparingskommittén mer eller mindre indirekt sysslade med frågan även om departementen, ansett sig ej böra föregripa dess arbeten. För den, som i likhet med mig anser lyckligast, om denna s. k. besparingskommitté snarast möjligt ökade antalet av indragna kommittéer, utgör detta uppenbarligen intet skäl. Men även om sagda kommitté skulle få fortfara med sitt formella sysslande, synes det mig vara av vikt, att riksdagen gäve den och Kungl. Maj:t sina önsknings till känna, därmed inriktande kommitténs trevanden på praktiskt effektiva åtgärder till förenkling och besparing, helst det närmast torde ankomma på riksdagen att taga initiativ till en departementsförändring, som betyder i främsta rummet en förvaltningsförenkling och -förbättring, men därjämte en, framför allt genom sina indirekta verkningar, avsevärd besparing. Även om omedelbart ej skulle besparas mer än c:a 50,000 kr., måste erinras, att med departementsminskningen följer behovet av arbetskoncentration och befrielse från en eljest given naturlig tendens, att vidga den administrativa verksamheten för verk, som i och för sig sakna full sysselsättning.

Under dessa förhållanden har jag ansett utskottet böra föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte och härom framställt yrkande. Medgivnas bör nämligen, att riksdagen måhända ej omedelbart borde besluta sammanslagningen, då det, på grund av erhållna upplysningar, kan antagas, att Kungl. Maj:t skulle anse nödigt att före ett sådant besluts godkännande anordna en utredning, vilken kunde draga längre tid. Mot utskottets beslut att icke ens tillstyrka en dylik skrivelse har jag därför velat anföra min reservation i förhoppning, att Kungl. Maj:t, eventuellt oberoende av riksdagsinitiativ, måtte upptaga frågan till behandling och avgörande i den riktning motionen syftar.»